

REDACTIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an ..... 20 cor.
pe 1/2 an ..... 10 cor.
pe 1/4 an ..... 5 cor.
pe o lună ..... 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERȚIUNILE:
de un gir garmond: prima dată 14
banii; a doua oară 12 banii; a treia
oară 8 b. de fiecare publicație.
Atât abonamentele, cât și inserțiile
sunt a se plăti înainte în Arad.
Telefon pentru oraj și comitate
Scrieri nerubricate nu se primesc.

Sistemul de guvernare în Ungaria.

IV.

Tocmai acum, se ventilează în presa maghiară, că guvernul nu vrea să permită în Ungaria constituirea de societăți (casine) a căror limbă nu e cea maghiară. Dacă asta e adevărat, stăm atunci în fața unei nouă brutale volnicii. Legea fundamentală pentru egala îndreptărire zice, că egal îndreptăirea cetățenilor singur cu privire la folosirea oficială a diferitelor limbi usuate în țară, poate cădea sub regulile speciale. Prin urmare noi ne putem constitui în societăți tocmai așa, ca și ori cari alți cetățeni. Tot legea zice, că limba instituțiilor și reuniunilor particulare, fondatoriilor o stabilesc. Prin urmare pe ce temel, vrea guvernul să oprească pe fondatori, de a stabili după plac limba casinei ori reuniunii lor? Asta vatamă libertatea publică a fondatorilor.

La noi nici până azi nu e regulat prin lege, dreptul *liberei întruniri și asociării*, ci e lăsat la discrețiunea guvernului. La noi nu stă legislația de asupra guvernului ci din contră, guvernul face cum îi place. Dacă nu execută legi, nimeni nu-l i-a la răspundere. Particularii nici nu-l pot, iar ca cetățenii să nu se poată întruni și asocia spre acest scop, să îngrijește de aceasta guvernul, pentru-că libertatea de întrunire și asociere, depinde dela dînsul. Este aceasta o stare constituțională? Liberalism? Acesta e guvernul responsabil? Chiar și în «reacționara» Austrie, e

regulată prin lege, libertatea întrunirilor. Și suntem mereu îmbătați cu fraze, că suntem cetățeni liberi și îndreptățiți. Zi de zi se laudă ziarele maghiare, că libertate ca în Ungaria nu este pe fața pământului. Dar din cele de sus, ori-cine se poate convinge, ce este în realitate mult bucinată «libertate maghiară». De alt-fel au dreptate, dînsii și în privința asta se bucură de favoruri, pentru-că dînsii sunt «patrioții», iar noi «trădătorii». Pentru dînsii e deci și libertatea.

Că nu este egalitate și că principiile fundamentale ale constituției, nici azi nu se validează, o dovedește și aceea, că și în ziua de azi se nasc conți și baroni maghiari, cari toți sunt privilegiați. Se poate naște vre un nemaghiar, conte, baron ori nemes ember? Nouă nici nu ne trebuie, noi nu vrem să fim decât cetățeni liberi, dar dacă s'a anexat Ardealul și s'a vestit egala îndreptărire, de ce nu s'au șters și aceste *privilegii medievale*? Cum poate să existe într'o țară liberală «casă a magnaților»? Fidei comisuri? Cum se pot congrua aceste instituții cu egala îndreptărire? Guvernul prin nesfârșitele prigoniri ale naționalităților vrea să abată atenția opiniunii publice, dela aceste stări medievale, cari vatamă libertatea individuală. Noi am suferit destule nedreptățiri, până unde vrea să ducă guvernul lucrurile?

Istoria și evenimentele zilelor noastre, au dat perfectă dreptate acelor deputați ai naționalităților, cari în 1868 nu s'au increzut, că în cadrele statului maghiar, fără auto-

nomie națională și teritorială, numai prin ajutorul drepturilor garantate prin «liberalismul constituției maghiare» își vor putea păstra, desvolta și validita mai bine individualitatea și cultura națională, decât pe base federative. Guvernele maghiare nu numai că n'au pus nici odată în practică principiile liberale depuse în amintita lege despre egala îndreptărire națională, ci și pe cele avute, le-a restrins și le restringe, ori le-a și nimicit că să ne scoată în chip artificial din viața și organizația statului. Și fiind lucru știut, că acela ce deține puterea înclină spre tiranie și reacțiune, ș'aceea era bine și de înțeles, dacă să împărțea țara în cantoane și s'ar fi pus dela început capăt tendențelor, că vre-odată popoarele d-aici să se dezbrace de individualitatea lor etnică și să se readucă la stările de înainte de 1848, la stările iobăgiet moderne. Că și o țară compusă din mai multe naționalități, poate prospera, dacă domnește un adevărat respect al drepturilor omenești, exemplul cel mai eclatant ni-l dă fericita Elveție.

Nu e deci de cât un simulacru constitutionalismul nostru, care nu recunoaște egalitate deplină de drepturi între cetățeni. Pentru acest cuvânt cetățenii de naționalitate română, nu pot avea încredere într'insul. Drepturi, statuate în favorul maghiarimei, le derivă nu din principiul egalei îndreptățiri, ci din trecut. D'aci urmează apoi, că sistemul nu veghiază cu așa multe scrupule asupra libertății indivizilor pe care n'o cunosc de cât în interesul elementului maghiar

Serbarea dela Putna.

(Amintiri).

De

Ioan Slavici.

(Urmare).

„E greu să pornești o mișcare — zicea Eminescu — dar după-ce s'a pornit odată, ea merge de sine înainte».

Ne-am învoit dar să punem la cale un nou apel către public, să adunăm bani, apoi să constituim prin adopțiune comitetul, în care de-ocamdată nimeni nu mai voia să între.

Am făcut două apeluri deosebite, unul către public ear altul către tinerimea română universitară în deosebi. Timpul trecea însă, și publicarea acestor apeluri nu se putea face, fiind-că noi, fiind membri în comitetul societății „România Jună”, nu îndrăzneam să le subscriem. În cele din urmă V Bumbac s'a învoit să le subscrie ca președinte, eu le-am scris ca secretar și publicarea s'a făcut.

Ni-s'a imputat că subscrierea astfel făcută e un act de rea credință, fiind-că V. Bumbac nu fusese ales președinte, ear eu eram președintele societății „România Jună”. Imputarea nu era însă întemeiată, căci noi fuseserăm autorizați să facem tot ceea-ce vom crede de cuviință, ca serbarea să se facă.

Nu am mai scris cu toate acestea nimic, ci am rugat pe E. Luță să subscrie ca secretar.

Efectul apelurilor publicate au întrecut toate așteptările noastre.

Publicul nu mai cerceta, cine e V. Bumbac, cine I. Slavici și cine E. Luță, nici dacă au ori nu calitatea, în care i-se prezentau, ci curgeau adresele de aderență și de încurajare și răspunsurile la numeroasele scrisori, pe care Eminescu și eu le adresaserăm persoanelor ce după actele primite dela comitetul central țineau să ia parte la serbare. În toate aceste scrisori eram vestiți, că se adună bani prin subscripțiune. În același timp consiliile comunale din cele mai multe orașe din România votaseră pentru serbare sume mai mult sau mai puțin însemnate, dela 200 până la 2000 lei. În timp de vre-o două săptămâni am ajuns să avem peste 2000 florini și aproape 14.000 lei, bani încă neprimiți, dar pe deplin asigurați, și listele circulau înainte.

Am stăruit dar pe lângă membrii comitetului central să primească ear sarcina de a aranja serbarea, ceea-ce noi nu eram în stare să facem tot atât de bine ca dînsii. Le-am arătat adresele și scrisorile, dar nu puteam nici să le numărăm bani, nici să-i asigurăm că guvernul nu va opri serbarea, și silințele noastre au rămas zedarnice; unii dintre colegii nostri plecaseră, alții se pregăteau la plecare, mulți promiteau că vor veni la Putna, ca să ne dea ajutor, dar nici unul nu era dispus să pună umărul chiar de pe acum.

Abia acum a sosit pentru mine timpul de strămtorare. Eram băiat sărac. Venisem la Viena ca voluntar pe cheltuiala Statului, ear după ieșirea mea din cazarmă mă susțineam dând

lecțiuni la un institut privat. Fiind anul școlar pe sfârșite, se sfârșeau și lecțiunile mele și nu-mă rămânea decât să mă duc acasă, unde eram așteptat cu multă nerăbdare. N'aveam bani ca să mă fac și călătoria dela Viena la Putna, n'aveam haine, în care m'as fi putut prezenta la o serbare națională, nu eram de felul meu om făcut pentru reprezentațiune.

Eminescu însă, îmbărbătat de însuflețirea generală ce se dedea pe față în coloanele ziarelor și în adresele ce primiam, plutia în regiuni înalte, privia încântat în viitor și nu voia să știe de asemenea nimicuri, nici să înțeleagă, cum eu mă simțeam din ce în ce mai strivit de conștiința răspunderii ce primisem în o clipă de avânt asupra mea și cum întreaga ființă mi se zguduia când mă cuprindea temerea, ca nu cumva această însuflețire generală să ducă la o și mai generală desamăgire.

Trebuia neapărat să merg înainte!

Văzând că nime nu primește sarcina de casier și că comitetul numai în Bucovina se va constitui, am luat dispozițiunea ca toate sumele să se trimită la Cernăuți pe adresa lui Panfilie Dan, un om de diamant, care ne promisese că va intra în comitet și nu putea să nu se ție de vorbă.

Am rugat apoi pe Vasile Alexandri să ne dea un imn ocazional, ear pe Flechtemacher și pe Caudella să ne facă câte o compozițiune pentru acest imn.

(Va urma).

Sistemul dect e îndreptat în contra libertății individuale.

Din punctul de vedere al libertății economice asemenea e absolutist sistemul de guvernare, pentru-că sub pretextul asigurării existenței elementului maghiar, se mențin încă fidei comisurile. Folosesc puterea de stat pentru colonizarea Ciangăilor, pentru spriginirea acțiunii de mântuire Secuiască, și în toate felurile închipuite vreau să împedeze întărirea economică a Românilor, și se întemeieze supremația economică maghiară — în detrimentul celorlalte naționalități.

Ca să asigure dominațiunea acestui absolutism, a centralizat încât se poate puterea de stat, ca să se poată cât mai ușor dirigi de o singură mână și în scopul acesta a luat așa zicând în arândă funcțiile de stat pe seama maghiarimei, a cărei interese au avut așa zicând un drum paralel cu dezvoltarea absolutismului. Un principiu de guvernare antidemocratic dect.

Absolutismul acesta, ca și ori-care alt sistem construit artificial, să teme, că i-se sguđueste o instituție ori alta prin ce i-s'ar clătina echilibrul, d'aci conservativismul ei, sistemul anti-progresist. Nu cutează a estinde dreptul electoral pentru fie-care cetățean, ci și legile mai liberale actuale tînde a le schimba în direcțiune anti-progresistă. Cât de mult să îndreaptă de es. împotriva libertății instrucțiunii este destul a aminti răspunsul ministrului Berzeviczy, dat la interpelațiunea lui Dr. Aurel Vlad, care aproba procedura autorității politice, că în Zam, au dus cu sila pe elevii dela școala confesională la cea de stat, și pe părinții cari n'au lăsat copiii lor în școala ungu-rească, i-au pedepsit cu amende bănești. Asta e în adevăr libertate de instrucție maghiară!

Din rămășițele celei mai rigide concepții de stat, cari au mai putut trece peste pragul veacului nostru să nisuescă sistemul acesta a-și construi o concepție de stat, sui generis, modernizată, care să-i slugească scopurilor impecabile.

Dar pentru *simțul nostru de drept omenesc*, e cu atât mai ofensător sistemul acesta, cu cât mai mult vedem, **ce nedemn e a nu fi decât simple instrumente a intereselor altora. Noi aducem jertfe de avere și de sânge, și drepturi au alții.** Peste ființa și sudoarea noastră alții stăpânesc prin violență. Puterea de stat e în mâna acelora, cari ne doresc de-a dreptul moartea naționalității noastre și în chipul acesta ordinațiunii ministeriale de absolutismul cel mai imposibil, s'aduc împotriva noastră.

Trebue să chemăm dect, la luptă constituțională pe mic și mare, al poporului român. Scopul urmărit de noi este *deplina egal îndreptățire*, condițiunea prealabilă a întăririi noastre este înflorirea culturală a poporului român, maturitatea lui politică, care-l deșteaptă conștiința, ce trist și nedemn e a servi inconștient intereselor altora.

Nu trebue dect, să ne prea spăriem de lovitură temerară a guvernului. Servească aceasta lovitură, ca punct de plecare a luptei pentru dulcea noastră limbă. Să deșteptăm poporul din letargie, să-l facem să înțeleagă cruda realitate: că aici propriul său guvern vrea să-l despoae de cele mai elementare drepturi. Fie lupta aceasta asemenea cu cea a Maghiarilor, pe care au purtat-o cu tenacitate extremă, împotriva ordinațiunilor asupritoare de limbă, ale lui Iosif al II-lea.

România și politica balcanică.

Reproducem din revista „Renaissance Latine” ce apare în Paris, sub direcția d-lui Constantin Brancovianu, deputat în parlamentul României, un prea interesant articol, apărut sub titlul de sus, declarăm însă, că fiind vorba de o chestiune ce privește politica externă a României, din partea noastră nu ne simțim îndemnați a ne pronunța asupra ei.

Guvernul român acordă de o vreme încoace o atențiune deosebită populațiunii Cuțo-Vlahe din Macedonia. Cuțo-Vlahii sunt păstori de origine și limbă română, așezați de mai multe generațiuni în munții Macedoniei; e vorba, ca guvernul român să le apere limba.

Sub dominațiunea turcă, toate limbile ce se vorbesc în Macedonia s'au putut conserva, nefiind împedecate din partea autorităților. Salonicul și coasta sunt cu totul elenizate, interiorul e în parte bulgar, cu enclave cuțo-vlahe în centru și o regiune sârbă la nord. De când autonomia sau împărțirea Macedoniei se presintă ca posibilă, e vorba ca fie-care să-și lărgească domeniul limbii sale, spre a produce un argument în favorul său, pentru viitoarele congrese diplomatice. Rivalii dect, își dispută școalele; însă în Macedonia învățământul se face de către preoți și consistă în învățarea catechismului. Macedonenii atât de diferiți după limbă și origine, sunt în mare majoritate creștinii ortodocși, și ca atari, supuși dominațiunii spirituale a patriarhului ortodox ecumenic și sinodului din Constantinopol. Patriarhul și membrii sinodului sunt elini (greci), dispuși a denumi preoții greci pentru a se face învățământul și serviciul bisericesc în limba greacă; și astfel și clerul, până la sfârșitul veacului XIX a stat în serviciul elenismului.

Bulgarii au isbutit, cei dintâi să stoarcă acordarea unui cler național; dela sfârșitul veacului XIX capul lor bisericesc este exarhul bulgar așezat în Constantinopol, alături cu patriarhul grec; preoții lor, atât în Bulgaria cât și în Macedonia predică și instruesc în limba bulgară. Celelalte populațiuni au cerut același drept, dar noul exarhat nu li-s'a opus cu mai puțină energie de cât patriarhatul tradițional. Cu toate acestea, contra Grecilor și Bulgarilor, Sârbii au obținut, acum trei ani, instituirea unui episcop sârbesc, în fruntea unei diecese macedonene, vecine cu Serbia. Astăzi cer Români, să se dea cuțo-vlahilor, dacă nu episcopul, cel puțin preoții cu limbă română. Guvernul României a votat un credit de 600.000 franci, pentru învățământul limbii naționale în Macedonia; el a cerut în mod artificial patriarhului și sinodului, să dea preoții români parochionilor cuțo-vlahi. Patriarhul și sinodul au refuzat, declarând, că populațiunea cărora vrea guvernul din București să le protejeze limba, sunt elini, ori elinizați de mult, și deloc nu reclamă cler român; apoi a luat măsuri contra preoților români din Macedonia, au amenințat cu excomunicări și au dat un aspru interdict; în sfârșit, au protestat contra prezenței unui fost metropolit al României, care a călătorit prin districtele cuțo-vlahe, slugind românește și încurajând preoții români.

Guvernul din București a răspuns, că metropolitul din vorbă P. S. S. Ghenadie n'a avut nici o misiune oficială; dar se plânge, văzând revendicațiunile sale ne luate în seamă și a lăsat să se înțeleagă, că îi stă în putință de a scoate clerul cuțo-vlah de sub dominațiunea patriarhului grec, punându-se în înțelegere cu exarhul bulgar.

Idea unei înțelegeri între Bulgaria și România este destul de nouă, pentru a nu fi trebuință de explicare. Până în prezent statele creștine din Balcani se considerau ca rivali, gata a se bate; căci nici unul dintre ele n'a obținut tot teritoriul, pentru care pretindea a învoca argumente luate din limbă și rasă; și, din nenorocire, aceleași regiuni erau reclamate de doi sau trei pretendenți de odată. Bulgaria nu s'a putut conșola, pentru pierderea Dobrogei, din sudul deltei Dunării, pe care i-o dăduse Rusia și pe care congresul dela Berlin i-a reluat-o, și am mai văzut ce pretențiuni contrarii se svârcolesc în această țeară. Nimic surprinzător, dacă relațiunile dintre statele balcanice timp îndelungat le-a lipsit cordialitatea și dacă politica lor a servit ambițiunilor rivale ale Rusiei și Austriei.

România, sub stăpânirea unui suveran de origine germană, și-a căutat razemul în partea Triplei-Aliațe, căreia partidul liberal totdeauna i-a fost credincios. Serbia, prin situația sa, sărăcia

sa, prin nevoile de bani ale regelui Milan, devine ajutoarea devotată a Austriei, cu toată simpatia partidului radical (sau nationalist) pentru marea putere slavă. Bulgaria oscila între Rusia, dragă masei poporului său și Austria, al cărei instrument era ministrul dictator Stambuloff. Astfel Nordul balcanic era nodul sforilor întinse din St.-Petersburg și Viena.

După o îndelungată rivalitate Austria și Rusia se apropie și se hotărăsc să colaboreze la stabilirea înțelegerii din Balcani (1895—97). De fapt, aceasta n'a fost de loc o adevărată înțelegere, ci mai mult o tentativă de a împiedeca pe celelalte puteri de a-și face de lucru în Balcani și o urmare a luptei pentru influență, fără așteptarea unui nou congres de Berlin. O astfel de pretenție nici când n'a fost admisă în mod formal de Europa, și dacă totuși, prin lașitate, s'a putut permite afirmarea ei, nu au justificat-o consecvențele.

Austria și Rusia au anunțat un program de reforme în Macedonia; ele n'au putut, ca numai prin ale lor mijloace, să le impună sultanului, și puținul ce se împlinește, îl datorim colaborării tuturor puterilor. În momentul de față Rusia și-a angajat toate forțele în Extremul-Orient și numai decât am văzut că în Austria se precipită actele politice pe care o prepară, de mână lungă. În Serbia, partidul radical rusofil, care reprezintă națiunea, a trebuit încodată, să cedeze puterea amicilor regelui; în Bulgaria, stambuloviștii au reluat conducerea afacerilor. Deodată, politica s'a schimbat. Așa cabinetele bulgare precedente încurajau revoltele macedonene și amenințau Turcia; noul guvern leagă învoeală cu Poarta, de a desarma granițele și de a susținea *status quo* în Macedonia. Guvernele sârbesc și bulgar, cari erau cât p'aci să se încare pentru aceeași Macedonia, se apropie; studenții sârbi și bulgari au fraternizat, ear suveranii celor două țări și-au făcut visite.

E vorba aci de niște pacificări specifice, de arangeamente nestatornice, despre cari nu poți zice nimic, până când ele nu vin dela guverne și dela popoare, ei sunt inspirate de Austria și puternica sa aliată Germania. În momentul de față excită micile state din Nordul Peninsulei Balcanice contra elenismului; divizează astfel pe creștinii din Peninsula Balcanică, procurând clienților săi mici, satisfacții de limbă, se arangează așa, ca Macedonia să nu cadă în mâinile lor, ca sultanul, protegiatul împăratului Vilhelm II să nu piardă nimic, în profitul acelora, căci puterile din afară, cari contează la expectativa moștenire otomană, nu vor ca ea să se micșoreze.

Ce face, în toate acestea România, singurul stat balcanic, care ar putea să fie stăpân în adevăr pe politica sa? România pare că inclină a asculta aceleași staturile austriace ca și mult mai slabi săi vecini. Ea își fixează atențiunea asupra Cuțo-vlahilor, și Austro-Ungaria se bucură, văzând, că ea este cu mult mai înceată de cât altădată pentru a se mișca față cu cele ce se petrec la Români din Transilvania, supuși Ungurilor, pe cari îi maghiarizează cu forța. Și totuși Românii ungurenii sunt 2 $\frac{1}{2}$ milioane, ¹⁾ pe când după evaluările cele mai optimiste, numărul Cuțo-Vlahilor poate fi $\frac{1}{2}$ milion. Și Românii dela Nord aparțin corpului național român, pe când Cuțo-Vlahii formează o îndepărtată enclavă, separată de regat printr'o largă bantă, Bulgaria!

Știm, că guvernul român nefiind foarte tare, trebue să fie foarte cuminte și să lase timpul și împrejurările să lucreze în Transilvania.

Dar cum oare va profita el de ocaziuni pe cari i le poate oferi norocul, dacă este legat de imperiul care se încearcă să desnaționalizeze pe Ardenii? Mai știm, că guvernul român nu are de gând să creeze un fel de colonie îndepărtată la Cuțo Vlahi, ca să-și asigure o proprietate, pe care s'o poată ceda Bulgariei pentru avantajii cu mult mai serioase, ca de es. o rectificare a frontierei Dobrogei: deja d-l Tache Ionescu, conservator, a sugerat linia Ruscuc-Varna, care i-ar aduce României două fortărețe și un bun port. Aceasta ar însemna, poate a cere prea mult și ar fi satisfăcător și mai puțin, dacă Bulgaria ar fi bine așezată. Dar oare poate România căuta

¹⁾ Rectificăm noi pe autor: chiar după datele mai noue ale biroului de statistică maghiar, Românii din Ungaria sunt 3 milioane, în realitate însă de sigur vom fi peste 3 $\frac{1}{2}$, căci câte un $\frac{1}{2}$ milion nici n'ar fi mult să ne conștate biroul maghiar. N. Red.

serios la întinderea sa teritorială în contul statelor, ca Austria sau ca Rusia, carl, înainte de toate umbli să se arondeze ele în Balcani? Alianții posibili sunt aceia, carl nu vor să apuce nimic din împrejurimea lor: cum este Franța, Anglia, despărțite printr'un lung drum, și gata de a reincepe în Peninsula, politica liberală inaugurată oare-când de dinsele. Cine a ajutat, cu puterea sa, pe Români, pentru a crea principatul României? De sigur nu Austria. Cine a împiedecat pe regele Carol de a se intitula, cum a vrut el, *Regele Românilor*, al tuturor acelor carl vorbesc românește? Nu Franța, nici Anglia.

DIN DIETA.

— Ședința dela 18 Iunie n. —

Și de pe băncile camerei și fotografiile ministeriale, poți cunoaște că a sosit canicula, căci părinții patriei mai bine șed unde-va la răcoare, decât în casa țării să se intereseze de chestiile arzătoare ale patriei. Dar și cei câți prin prezența lor arată întru cât-va interes, încă se plictisesc, și mai bine ar petrece și ei unde-va la băi, de cât să asculte vorbirea diferiților oratori mult-puțin interesanți. De asemenea și dintre membrii guvernului numai doi au fost la ședința de azi: *Tisza* și *Hieronymi*, carl au trebuit să fie prezenți. Fiind Sâmbătă, trebuiau să fie rostite și câte-va interpelațiuni, dar când a ajuns rindul și la acestea, interelanții carl s'au insinuat, așa se vede li-a fost prea greu să vorbească, căci au dispărut. Și întreaga cameră fără deosebire de partid a fost recunoscătoare pentru fuga lor, căci astfel ședința s'a terminat mai în grabă!

Desbaterea asupra proiectului pentru regularea salariilor impiegaților dela tren încă nu s'a terminat, dar (probabil până Marți va fi terminată, deoarece-ce atunci vine la ordinea zilei proiectul pentru buget. Afară de ministru, care a respuns tuturor oratorilor, și care prin câte-o declarațiune a produs contradicți în rîndurile opoziției, au vorbit încă trei oratori: *Ernszt Sandor*, *Hellebronth Géza* și *Konkoly-Thege Miklós*. *Ernszt* s'a ocupat foarte afund atât cu proiectul, cât și cu precedentele acestuia. A accentuat și relevat mai ales punctul de vedere social, când a aderat la proiect.

Ernszt, care este un membru înțelept al partidului popular, a vorbit cu mare interes, obiectiv și cunoștință de cauză.

Desbaterea se va continua Luni.

Note politice.

Arad, 21 Iunie.

„Gloriosul poet străbun al neamului românesc, Vergilius, în Epopeia Latinității, *Eneida*, zice unde-va, esclamând, că atâta de greu era să se întemeieze neamul roman!“

Tantae molis erat Romanam conderé gentem.

Vorba nemuritorului poet a trebuit să se adeverească nu numai pentru Romanii răsăriți, în Lațium, din lupte cu protivnicii de tot soiul, ei și pentru noi, Romanii lui Traian, răsădiți în *Dacia felix*, inzeștrați cu neslăită energie strămoșească adunată, pic cu pic, din întreaga lume romană, însă părăsiți abia după vre-o sută și șaptezeci de ani la voia și silnicia năvălitorilor din toată lumea barbară.

De atunci încoace, nu a trecut aproape an dela Dumnezeu fără ca Romanii prefacându-se în Români incetul cu incetul să nu întâmpine curse vrăjmășești în calea lor, să nu aibă a înfrunta viforoase năvăliri, să nu-și întipărească pașii lor cu sudori și cu sânge pe drumul propășirii — al unei propășiri a deseori sămănând a îndărăptare. Iar când evul mediu îi sorbi și pe dînșii în pră-

pastia sa prin care se sbătură o mie de ani între neamuri de cele mai osebite inculturi, nimeni nu se mai gândi la ei, ba poate că inșiși nu mai zăriau încotrova un luminis călăuzitor... Cu toate acestea Românul nu peria... Conștiința latentă a originilor sale îl însuflețea mereu, căci el singur dintre toți *Romanii* primi și păstră moștenirea numelui de *Roman*.

Când s'au trezit apoi la conștiința de sine, în scurt timp făcură întâia încercare de-a scutura obezile și cătușele veacurilor lungi, trecând prin botezul de sânge a libertății, ce suita asupra Europei. O parte dintrênșii sub ochii noștri, durară apoi falnicul Regat dela Dunăre, iar aproape tot atâția la număr, pe carl îi închiseră Carpații, credean și dînșii a fi plătit generos tributul libertății lor, prin sângele vărsat și îndrumați spre calea înaltei lor meniri...

Dar pe când cei dintăiu, la soarele cald al libertății reclădesc cu uimire urmele dispărutei lor vieți de odinioară, mărturiile clasicei lor origini, cestiatalți, vai, se sbat în mijlocul valurilor dușmane, primejduiți azi mai mult ca ori-când. Pe vremea aceasta tocmai le încungiuură un *tor-gilor* naia încărcată cu tezaurul vieții lor naționale. Larg trebuie să-și plătească Românul dreptul la existență, ori unde soartea l'a aruncat. Privim cu indioșare la durerile în cari renaște o mână de frați ai noștri, în Balcan, stângenii bieții încă în leagăn de miserabilii sifocanți Grecomanii.

Vrășmașii, ne-au prigonit în trecut și ne caută pricină, astăzi, nu doară de uritul nostru, cât de frica lor de noi.

Căci Românul unde-și arădică fruntea înseamnă că vrea să-și cucerească înapoi drepturi istorice imprescriptibile, deși vreme de veacuri, de către alții usurpate.

Dar ori cum i-a risipit soartea ei nu sunt irredentiști, nu caută să facă nimănuia dintre stăpânitorii lor legiuți neajunsuri, cer numai să trăească românește; vor numai să aibă școala lor, Biserica lor, întreagă libertatea cugetului și a cugetării. Incolo Dumnezeu va purta de grijă geniului Latinității...

* * *

Pe vremea, când a resunat prima detunătură de tun, departe în estremul orient, scrisese Maxim Gorkij admirabila sa povestire despre revoluțiunea picăturilor de apă. Picături de apă, carl să unesc, mereu s'adună, să fac valuri, pu voaie, pe urmă întindere imensă de apă, ș'atunci nu se mai tem, de obstacolul ce veacuri li-s'a împotrivit, ei în mânia lor turbată rup — șanțurile puterii cesare.

Cine a crezut atunci, în cuvintele profetice ale poetului, cine s'a încrezut în însușirea ciudată a picăturilor de apă, că se vor uni într'o zi să rupă digurile colosale, carl păzesc puterea autorată a Țarului, ce atentează asupra libertății popoarelor? Nimeni. Dar azi, ca și când s'ar împlini profeția poetului, ca și când minunea picăturilor ar deveni realitate. O detunătură de revolver e semnalul că a pornit puvoiu. Liniștea sinistră a unei țerișoare a fost conturbată de resunetul acestei detunături. Liniștea prevestitoare morții, ce a înfășurat un popor a fost sguduită de aceasta detunătură.

În partea de nord a Rusiei, în „țeara lacurilor“ trăește un popor ce-și mistue ultima energie în lupta împotriva despotismului rusesc. Basarabia dela nord, a imperiului de groază și teroare a libertății popoarelor. Finlandezii. De ani de zile se svirciolesc părăsiți și uitați de lume, neajutați de nimeni. S'ajută deci cum pot. Iar de putut așa pot, că prin o detunătură de revolver, aduc la cunoștința Europei că n'au perit.

S'a întâmplat că fiul senatorului Schumann, cu un glonț de revolver a repus pe reprezentant și personificatoral puternicul Țar, pe guvernorul Bobrikov. Cine ar căuta glose de laudă și preamărire pentru ucigașii politici? Cine s'ar angaja la apărarea acelor carl prinucidere caută să-și facă dreptate? Dar în istoria libertății popoarelor, multe și nobile exemple sunt din sângele vărsat răsărind florile libertății și sufletul amorțit al popoarelor deșteptându-se la câte-o detunătură de revolver. Bobrikov era atot puternicul temut al Finlandei, espositură teribilă a puterii cesare. Și-a făcut drum prin sânge, intrând în conștiința unui popor, distrugând și disolvând legăturile sacre ale vieții sale. A scos limba finlandeză din școale și a înlocuit-o cu cea rusească, pe fi credincioși neamului lor i-a înfundat în temnițe, ori i-a pornit *Pohod na Sibir*, le-a confiscat dreptul de întrunire, dreptul de petiționare,

căci, deputațiunea la Țar n'a fost primită — au recurs acum la revolver.

Căci hotărîrea atentatorului venia din conștiința tuturor.

Dar oprise-va oare sistemul tirăniei și respecta-va d-aci înainte drepturile unui popor. Tiranii sunt consecuenți și s'ajută unii pe alții. Când se vor ajuta odată și popoarele împotriva trusturilor tirane?...

Războiul ruso-japonez.

Earăși a intrat o mică pauză în mersul războiului. Știrile carl sosesc de pe câmpul de război, sunt numai amănunte asupra ultimei lupte dela Vafangkou, câștigată de Japonezi. Ce s'a întâmplat cu armata lui Stackelberg, nu se știe. Fapt e, că aripa stângă a armatei lui Kuroki da cu zor înainte pentru a împedeca unirea lui Stackelberg cu trupele auxiliare trimise ca întărire de Kuropatkin. La Kaitșu unde partea cea mai mare a armatei ruse și mai mult ca la 100.000 de Japonezi vor sta față în față, se așteaptă o luptă decisivă. — Admiratul Kamimura persecută flota deal Vladivostok fără rezultat. Se crede că va reuși. să-o mâne în brațele lui Togo.

„Die Zeit“ scrie:

Amendouă părțile beligerante, după câte-va mișcări, datorite la Ruși impacienței, lipsei de curaj și lipsei de unitate în păreri, au rămas pe lângă tactica lor de mai înainte: spațiul unde se vor da luptele decisive, se află la nord de Haitșo, iar nu la sud: în Mandșuria, aproape de Liaoiang și Mukden, iar nu în Liaotung, cu toată însemnătatea incontestabilă a Port-Arthurului. Și ziua luptei decisive se apropie din ce în ce. Armata japoneză înaintează energie pe terenul luptei finale, pe când cea rusească se retrage; cea din 'ntăi, întărită și cu moralul ridicat, caută lupta; cea de a doua, așteptând și trăgându-se, se ferește încă de ea. Abia zilele acestea, dar zilele acestea cu siguranță, vor arăta întru cât se pot realiza planurile bine cumpenite ale Japonezilor și cu ele succese puternice pentru un timp îndelungat. La Ruși se ved acum rănile defectuoasei lor organizări pentru războiu; ea ajută mai puțin chiar decât drumul de fier siberian, și comandantul suprem, în loc să capete dela ea forță și încredere, suferă simțitor din cauza frecărilor și întârzierilor ei.

În detașarea generalului Stackelberg spre sud, nu există nimic straniu, nimic neexplicabil; tocmai fiind-că armata rusă se pregătește sa se retragă spre nord — inchipuiți-vă o întreagă armată cu toate transporturile ei pe drumuri în parte greu de străbătut — caută să împiedice înaintarea adversarului dinspre sud. Lucrul se înțelege ori cât de grea ar fi pierderea; căci în războiu nu se câștigă ușor timpul când ești deja în contact cu inamicul, și acest câștig se obține numai făcându-se sacrificii.

Întrebarea este dacă Japonezii vor intrerupe asediul Port-Arthurului. De sigur că nu. Pentru aceasta ei nu trebuie să întrebuițeze puteri prea numeroase, decât numai întru cât prin ele forța rusă e legată și paralizată. Asediatorul, așteptând artileria sa, n'are de nevoie putere covârșitoare din punct de vedere cantitativ; și el își poate asigura avantajul terenului, chiar și artificiale și apoi mai are o mare latitudine de mișcare. De altă parte căderea repede a Port-Arthurului — ea e cu siguranță iminentă — le stă Japonezilor foarte mult la inimă. Odată cu căderea fortăreței s'a isprăvit și cu flota rusă din Marea-Galbină unde ei vor deveni stăpâni.

După-cum se pare, Japonezii și pun punctul de gravitațiune a forței lor la aripa lor de nord. Armata lor I a fost întărită considerabil. Cu drept cuvânt, căci numai astfel pot realiza planul, — îndrăzneț, dar cu multă perspectivă de reușită — de a respinge măcar în parte pe Ruși de pe linia lor naturală de retragere. Planul acesta strategic atîrnă pentru executarea lui, de diferite împrejurări ce se pot ivi.

Serbarea dela Putna.

Cetim în „Deșteptarea din Cernăuț: Comitetul aranjator pentru comemorarea zilei morții Voevodului Ștefan cel Mare a ținut o ședință în care d-nii Teodor V. Stetandi și Vasile Morariu, cons. la curtea de apel din Leov și dl profesor I. Nistor au fost luați în comitet. Discursul festiv istoric la serbare îl va ține dl profesor universitar Dr. Dimitrie Onciul. În subcomitetul pentru susținerea ordinii au fost aleși d-nii: Ilie Dimitrovici, Eugen Neșciuc și Vasile Jemna, cu invitarea de a coopera în acest comitet membri din orașele țării, mai ales abiturienții.

Comitetul aranjator s'a adresat deja oficiului de exploatare i. r. al căilor ferate de stat, care va pune la dispoziția publicului, ce dorește să participe la serbare, trenuri speciale cu prețuri moderate până la Putna și retur. Trenurile aceste vor pleca Sâmbătă dimineața, unul din Cernăuț și altul din Ițcani la Putna, așa că la orele 9^{1/2} dimineața, timpul începerii liturghiei, vor ajunge în Putna.

Detalii relativ la trenurile speciale vom publica la timp, pentru orientare publicului nostru.

ACADEMIA ROMÂNĂ.

CONCURSURI PENTRU PREMII.

1904

B. Premii pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.

Politica agrară a României, începând de la 1800 până în zilele noastre.

Înrăurirea ce politica agrară de pe vremuri a avut asupra stării morale, sociale și economice a populației rurale.

Autorul împărțind lucrarea în mai multe epoce, va descrie pentru fie-care nu numai legislațiunea agrară, a fie-cărei epoce, dar și reglementarea sa prin ordonanțe sau alte dispozițiuni administrative.

Se va cerceta întru cât unele legi agrare au contribuit la emigrarea populației peste Dunăre și în alte părți.

Înrăuririle legislațiunii agrare asupra populației rurale va fi întemeiată cât mai mult pe documente atât oficiale cât și particulare.

Va fi bine venită o schițare a legislațiunii agrare a țărilor învecinate cu România.

Termenul prezintării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1900.

XXI. Premiul Adamachi, divizibil, de 5000 Lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1909, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Studiul țânțarilor din România ca propagatori ai malariei și cercetarea mijloacelor practice pentru stingerea acestei boale. (Deciz. 20 Martie 1904.)

Autorii se vor conduce după următoarea programă:

1) Descripțiunea amănunțită, originală a diferitelor specii și varietăți, țânțarilor din diferitele regiuni ale țării, comparându-se țânțarii din regiunile cele mai bătute de malarie, cu acei din regiuni mai mult indemne.

2) Un studiu amănunțit asupra țânțarilor, cărți la noi transmit malarie, examinându-se anume și locurile unde ei se gășesc, când și unde depun ouăle, perioadele dezvoltării lor, când încep să sboare și să înțepe.

3) Anatomia țânțarilor în raport cu dezvoltarea în interiorul lor a diferitelor forme și varietăți ale parazitului malariei.

4) Studiu asupra întinderii malariei și a diferitelor forme ale boalei în toată țara, pe baza examinării sângelui. Malaria la copil în raport

cu boala la adulți și cu rezistența în potrive boalei.

5) Propunerii asupra prevenirii boalei în potrive boalei în raport cu condițiunile locale, economice, igienice, cu viața și obiceiurile populațiunii în orașe și la țară.

6) Un studiu critic asupra metodelor întrebuintate în diferite țări pentru combaterea malariei în vederea celor cărți vor trebui aplicate la noi.

7) Studiu amănunțit, pe baza experiențelor personale, al unei localități din cele mai bătute a măsurilor luate și a rezultatului obținut în combaterea boalei.

8) Un plan practic și dezvoltat în mod amănunțit pentru stărpirea boalei în orașe și la țară.

9) Lucrarea va fi însoțită de fotografiile și preparatele macroscopice și microscopice originale asupra țânțarilor din țară în raport cu malarie.

Termenul prezintării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1905.

(Va urma.)

Din străinătate.

Marele Vizir și Cuțo-Vlahii. Ziarul „Politische Correspondenz“ află din Constantinople, că marele vizir nu lasă să treacă nici o ocazie fără a infiera îndărătnicia Patriarhului contra apostolatului Cuțovlahilor. Primind o deputație dela Patriarhat, marele vizir a spus, că Patriarhatul, considerându-se reprezentanța legală a întregii ortodoxii, fără chestiune de naționalitate și de rasă trebuie, în mod logic, să adopte o politică, care să nu protejeze o naționalitate singură. Purtarea sa contra aspirațiilor Cuțovlahilor, păgubește, și interesele grecești, deorece aruncă pe Cuțovlahii în brațele inamicului elementului.

Arătând o condescendență cuminte, Patriarhatul n'ar slăbi autoritatea sa, de oare-ce Cuțovlahii ar rămânea bucuroși sub scutul său.

Marele vizir a adăugat: Nu sunt oare Grecii ortodocși din Asia minoră, cărți, cetesc liturgia în limba turcă, și credincioși al Patriarhatului? Și Arabii siriieni ortodocși nu recunosc oare Patriarhatul, ca suprema lor autoritate ecleziastică? Nu au oare Sârbii din vilaietul Ueskueb învoirea oficială de a ceti liturgia în limba sârbă, fără a fi fost expulsați din stinul Patriarhatului! Cuțovlahii nu cer mai mult!

Vizirul a încheiat spunând, că dacă Patriarhatul va continua a se lăsa să fie influențat de șoaptele din Atena, Poarta se va vedea nevoită a nu-l executa hotărârile.

Patriarhatul a fost impresionat de acest limbaj, dar se pare că e hotărât să insiste în intransigența sa.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 21 Iunie 1904.

— Ce dorințe are „Pesti Hirlap“? În numărul de Sâmbătă, ovreii dela „Pesti Hirlap“ s'adresează către ministrul președinte Tisza cu următoarele modeste dorințe: „binevoiască a ne concede, ca în interesul mântuirii (!) și expansiunii maghiarismului, să facem totul ce e posibil și maghiarisarea s'o efectuim în instrucțiunea publică, în administrație și în armată, că statul acesta să-l facem în adevăr maghiar și pe locuitorii săi să-l prefacem într'o națiune cu o limbă: pentru-că în fine noi dăm *vanii, munca*, (Risum teneatis!) și înasuflețirea“...

Modeste pretensiuni, în împrejurări normale însă scriitorul acestor rânduri, ar fi bun de balamuc!

— **Advocați în talar.** Advocații vienezi deja de ani de zile luptă pentru a li-se permite folosirea unei haine solemne, și mai corăspunzătoare ocaziunii, când apar înaintea judecătoriei în rolul de apărători. Această haină orî mai bine zis uniformă advocațională, ar consta din talar și baretă.

Deja de mai mulți ani agitau advocații vienezi în favorul acestei uniforme, dar cererea lor pentru această reformă nu a luat-o nime în considerare. Acum în fine, cum se anunță din Viena, ministrul de justiție austriac a lansat o ordinațiune, prin care li-se satisface vechea dorință a corpului advocațional din Austria. Rămâne întrebarea, dacă în Austria se vor săvârși mai puține nedreptăți, și că se va face mai multă dreptate, când advocații vor apare în talar, o formă de reverendă, ca preoții al justiției?

— **Supărare patriotică.** Consulul austro-ungar din Galați, a trimis orașului Debrețin, în o daravere oare-care, un rescript în nemțește, dar primarul orașului în loc d-al fi rezolvat, simplu de tot, l-a retrimis consulatului, scriind pe dînsul: „magyarul“ (ungurește.) Consulatul, fiind vorba de o afacere urgentă, s'a adresat ministrului președinte Tisza, care a dojenit pe primarul esaltat, explicându-i că dînsul e pus la postul său, să lucreze și nu să facă politică. Dar în Ungaria, magyar emberul și politica sunt două noțiuni concrescute. Și cel din urmă diurnist e politician. Parte constitutivă din edificiul statului național maghiar. Și în consecuență, parte constitutivă a suveranității naționale. Dela înălțimea acestei suveranități să dimite dînsul la cetățeanul umilit, care-l cearcă cu daraverile sale. Unde într'altă țară, s'ar putea întâmpla ca un funcționar subaltern să deneghe nepedepsit supunerea autorităților sale (superioare cum de es. astăvără vicșpanul din Măcău denegase ascultare ordinelor ministrului președinte Khuen Hédervary. În Ungaria așa merge, pentru-că funcționarul nu e funcționar ci politician.

Lesne de închipuit, cum tratează sbirii aceștia cu bieții țărani români, acăror limbă n-o înțeleg, dacă cu reprezentanța esternă a Monarhiei sunt atât de obraznici!

— **Nouă amănunte a atentatul din Helsingfors.** O telegramă din Petersburg aduce nouă amănunte asupra atentatului din Helsingfors. Atentatul s'a săvârșit pe treptele din etagiul II. Vulnerat, Bobricov a mai avut atâta putere să intre în sala senatului, dar atunci a trebuit portarul să-l țină. Atentatorul, Eugen Schaumann a fugit și în coridorul senatului s'a sinucis trăgându-și în cap un glonte. În o epistolă remasă după el declară, că n'are complici, că ceea-ce a săvârșit, a săvârșit din indemn propriu, nu instigat de altul. Schaumann a fost de 28 de ani și își dădea mari silințe întru creșterea poporului.

În sinul tinerimei făcea mare propagandă exercițiului de tir. Urmarea naturală — ca în tot-de-una — a acestui atentat, vor fi câte-va măsuri mai severe împotriva Finlandezilor.

Veduva lui Bobricov a primit următoarea telegramă: „Adenc am fost consternat de atentatul ordinar, și rog pe Dumnezeu, ca sănătatea lui Nic. Ivanovici să fie cât mai curând restaurată. Deosebit de plăcut am fost atins de vestea despre reușita operațiunii. De loc ce D-ta vei afla de bine, comunică soțului D-tale salutul meu și dorința mea de a se însănătoșa cât mai curând. Nicolae.“ (Adica Țarul Nicolae II. N. R.). A doua telegramă de erl sună astfel:

Cu profundă durere au primit vestea despre moartea soțului D-Voastre. D-zeu să Vă dea putere pentru a suporta această durere. Numele lui Nicolae Ivanovici Bobricov tot-de-una va trăi în memoria fiecărui patriot rus adevărat. Nicolae.

— **Regele Serbiei și Principele bulgar.** Regele Petru al Serbiei s'a întâlnit la gară, cum se anunță din Belgrad, cu principele Ferdinand al Bulgariei. Întâlnirea a fost foarte cordială. Mai nainte s'a urcat la principe în trăsură regele Petru care a vorbit câte-va minute, și numai după aceea a fost chemat și ministrul de externe Pasic în trăsură, petrecând ambiil câte-va stații pe principe. Întâlnirea asta a făcut bună impresiune în Belgrad.

— **Promovare.** Anunțăm cu plăcere, că Domnul Vasile Merușiu profesor la gimnasiul superior din Năsăud, a fost promovat în 18 l. c. de doctor în filosofie, la universitatea din Cluj.

— **Examenul de maturitate la gimnasiul din Arad.** Sâmbătă s'a terminat examenul de maturitate la gimnasiul de stat din loc. Dintre 29 de candidați numai unul a fost respins. Aproape jumătate din numărul elevilor din clasa VIII sunt mlădițe ovrești, care mâine ori poimâine vor avea rol în viața noastră publică. Dar în care proporție se află jidanii numai în clasa VIII. gimnasială, se află Români în întreg institutul. Dovadă cât sunt de tolerați. Dar abstrăgând de la asta, totuși este cam curios că dintre 29 candidați la maturitate numai unul singur să nu poată trece examenul. Nu voi să mă scandalizez ori să mă indignez pentru ce n'a trecut și acesta. Dar această proporție e cam ridiculă că între 29 de candidați numai unul să fie atât de slab, încât să nu poată atinge cu mintea sa, care nu va fi mai pe jos decât a multora dintre colegii săi, gradul recerut pentru a se putea numi și el matur. Ori e posibil, că 29% să fie atât de geniali, ori talentați și numai o singură % proști. Dar atunci, dacă și pe alocure se dă maturitatea tot sub atâră auspiciilor, azi-mâine nu vom da prin țara ungu-rească decât numai tot de oameni cuminți. Și aci zace absurditatea. Noi credem că maturitatea trebuie să fie aceea sântă, prin care are să treacă sămânța bună și să rămână cea rea. S'a grămădit în mod destul de înspăimântător în nefericita asta de țeară proletariatul intelectual, nu este prin urmare lipsă să se mai sporească încă. Ce tineri ajung an de an pe la universitate? Nu-ți știu conjuga cinstit latinește, necum să aștepti dela ei să-ți facă o lucrare în o latinească elegantă. Ear cât privește cunoștințele din limba latină d. p. a. celor ce aleg cariera juridică, e ca și când n'ar fi auzit de o atare limbă, căci tot atâta folos au de ea în dreptul roman, cât și dacă n'ar fi învățat-o, căci tot atât de puțin înțeleg legile în original. Și câte calamități s'ar putea înșira în aceasta ordine de idei. La asta să se cugete înțeleptul Berzeviczy și și mai înțeleptii săi consilieri.

— **Hymen.** Aflăm cu deosebită plăcere căsătoria Doamnei Sylvia Tamaș de Alsókosály din Satul-nou Chioran, cu Domnul D. T. Cahnescu din București.

Călduroase felicitări!

— **Esamene în școala de surdo-muți din Arad.** Ministrul de culte și instrucțiune publică a fixat termenul esamenului acestui institut human pe Merguri 22 l. crt. Se vor începe la 8 ore dimineața și se vor termina cam la 11. Elevii aranjează o expoziție de lucruri de mână, lucrări sculpturale de lut și desemnuri. Directorul institutului dl I. Elias invită pe toți, cei ce se interesează de instituția aceasta humană.

— **Emulația de gimnastică la liceul din loc.** Nu e mai mult de o lună, de când a fost în Arad emulația regnicolară a societăților de gimnastică din Ungaria. Această frumoasă serbare de sport a fost aranjată de agiul profesor de gimnastică a gimnasiului unguresc din loc, Nagy Sándor, ear în Dumineca trecută la 19 Iunie (nou) s'a ținut concursul de gimnastică a școlilor medii, (gimnasiu și reale) și preparanților de stat din loc tot sub conducerea d-lui Nagy Sándor și cu concursul profesorilor de gimnastică din reale: Jancsovics Ferencz și Palotay Antal. Emulația a reușit splendid. Ca și în toți anii, așa și acum s'au distins și studenții Români. Dăm mai jos resumatul celor ce au excelat, împreună cu clasa lor și felul emulației:

Clasa I. B.: Romul Vășean, premiul I din ur are pe prăjină și al II-lea din fugă. Clasa II B.: Aurel Șebesan, premiul I din emulație în fugă și din urcare la prăjină. Dimitrie Caracioni II din fugă și la prăjină. Clasa III: Atanasiu Fetcovici și Francisc Pap prem. II la urcare pe funie. Clasa V.: Teodor Babușia, II din fugă. Mircea Russu (fiul redactorului nostru responsabil) premiul I din emulație la prăjină. Clasa VI.: Valeriu Muscan, prem. I din fugă. Clasa VII.: Terențiu Olaru, prem. II din emulație pe funie. Tot din clasa VII s'a distins la sărit Cornel Mieloși, care a sărit la înălțime de 1 metru și 50 centimetri. — Clasa VIII n'a luat parte la concurs. Vedem d'aci că afară de clasa IV în toate celelalte Români sunt cei mai buni gimnastici.

Laudă lor!

— **Notar suspendat.** În comitatul Arad sunt cam dese aceste casuri, ceea-ce nu este prea măgulitor pentru stările administrative dela ales din comitatul Aradului. Gregus

József a fost 6 ani notar comunal în comuna Agriș, în care restimp a fost mai de multe-ori pedepsit. În urma mai multor arătări făcute la oficiul pretorial și la vice-comite, s'a ordonat de nou cercetare contra lui. Cercetarea a scos la iveală mai multe abuzuri în jurul matriculei și a socotelilor din anul trecut, pe cari încă nici nu le-a prezentat. Protoretorele Dr. Lengyel Sándor din Ternoava a anunțat comuna, că cei-ce au uzat de serviciul notarului în afaceri private, să se însinue pentru a se putea constata, dacă notarul n'a comis ceva iregularitate și în atari cazuri. Zece inși s'au insinuat, dar probabil vor fi și mai mulți. În urma asta protoretorele a suspendat pe notarul Gregus, ear vice-comitele a pornit imediat cercetare disciplinară contra lui.

— **Legende în jurul unui mormânt.** Acum e anul, lumea întreagă era agitată de oribila crimă a regicidului din Belgrad. Cum însă timpul le împacă pe toate, așa și crima ce s'a înscris, prin grozăvenia ei, pe vecie în istoria universală, a obșnuit cu încetul publicul; lumea s'a împecat cu gândul că afacerea s'erbească repara ș'asa nu se mai poate, a luat-o deci dela ordinea zilei. Dar în jurul aceluși mormânt ce închide două ființe, în acea țeară sângeroasă, se ivesc umbre fantastice: vedeniile conștiinței. O scrisoare din Belgrad, acum din prilejul aniversării fioroasei întâmplare povestește legende interesante ce se țes, în jurul aceluși mormânt.

Volume s'ar putea scrie — zice corespondentul din Belgrad — despre legende, ce s'au format despre noaptea fioroasă din 11 Iunie. Poporul s'erb, masa aceasta tăcută și lașă, pe care tradiția sângelui a făcut-o așa, în chip tainic își dă din gură în gură legende, dintre cari următoarea e de un adinc înțeles: Într'o noapte, când în cafenele a încetat șgomotul și peste Belgrad s'a lăsat somnul adinc, o figură îmbrăcată în negru s'a furișat pe poarta Conacului. Sentinela, observându-o s'a speriat într'atât, că a lăsat-o să treacă fără cuvânt. Necunoscutul în chipul acesta a putut pătrunde neimpedecat până la dormitorul Regelui Petru. A bătut atunci la ușă.

— Cine e? — s'a auzit din lăuntru o voce înspăimântată.

— Deschide, Petre, — fu răspunsul.

Ușa s'a deschis și figura a intrat, a închis liniștit ușa după sine, pe urmă a zis:

— Petre, știam că nu dormi pe vremea asta, am venit deci să mai stăm nițel de vorbă.

— Cine ești tu, care-ai cutezat să intri la mine?

— Nu mă cunoști? Eu sunt Conștiința... Am venit să te fac atent, că în 11 Iunie, se va întâmpla ceva aici la tine. Fii deștept, Petre!... După'astea figura s'a îndepărtat și Petru privea înmărmurit în urma ei.

Tot pe vremea asta, multe figuri d'aceste umblau prin Belgrad, au pătruns în multe case în multe dormitoare, spunând acelaș lucru.

A doua zi dimineața se vedeau multe fețe palide, pe stradele Belgradului...

Nu știu, din a cărui fantazie a răsărit legenda, dar ca fulgerul s'a răspândit în oraș, și despre asta s'a vorbit săptămâni în societate. Iar când s'a apropiat ziua de 11 Iunie, iritația creștea din ce în ce. În sfârșit a sosit ziua temută. De prin ospătării resunau șgomote de petreceri și și în case particulare s'a benchețuit până în zori, când se risipesc umbrele rele... Dar la Conac, în dormitorul încungiurat de garda întreită, în plâns și în rugăciune, a petrecut Regele Petru, noaptea... În fața lui ședea la masă figura neagră ce s'a mai furișat odată la dînsul, și până la revărsarea zorilor, i-a povestit Regelui ce s'a întâmplat înainte cu un an în palatul acesta...

Iată, de acestea își povestesc locuitorii din Belgrad, și cine ascultă legenda, își face cruce, și crede cuvânt de cuvânt ce i-se spune.

— **Grozăvenia unei mame.** Un cas înfiorător ține în agitațiune locuitorii din orașul Nagy-Körös. Nevasta lucrătorului din grădina de model Szikla István și-a aruncat copil, trei la număr în fântână. După săvârșirea acestei fapte a fugit și s'a ascuns afară la câmp, dar la urmă temându-se să nu fie descoperită, a beut leșie. Când a fost aflată, se lupta cu moartea. Se crede, că fapta aceasta oribilă a comis-o în un acces de nebunie.

— **Ciclou.** Din New-York se telegrafează: Conform unei depeșe din Saniago de Cuba, acolo bântue un ciclou și ploaia cade necontent, cari calamități naturale au cauzat până'acuma mari pagube. 100 de oameni au căzut jertfa elementului. Din cauza deteriorării apeductului, se simțește lipsa de apă.

— **Înșelătorie în numele filantropiei.** Poliția din capitală a deținut alaltă-eri pe un vagabond de 20 ani din Viștea-Superioară cu numele Elias Steinmetz, care trăia din mila oamenilor creduli. Acest perdevara, care este bine cunoscut și poliției străine, de obicei colecta bani pentru scopuri filantropice, și aduna totde-auna binisor, ear paralele adunate de sine înțeles, că punea la sine în buzunar. Excrocul patentat se vede că a trecut prin școala înșelătoriilor, căci s'au aflat la el o sumedenie de stampilii, coale de colecte, tot felul de blanchete toate falsificate propria manu. Steinmetz a recunoscut mișelia numind și pe complicele său Spiegel. Ambii sunt din Israel, Iehova fie cu dînșii.

— **Experiențele interesante ale unui medic.** Dr. D. Licht din Viena a examinat fluid Elsa al lui Feller în casuri de morburii de podagră și junghiuri de diferite soiuri cum mărturisește în revista: Medic chirurg. Centralblatt, și a aflat, că acest fluid Elsa are efect grabnic și ușurează durerile, constantând totodată că folosința îndelungată a acestui fluid nu cauzează nici un efect rău, din contră bolnavii îl cer mereu cu insistență și îl laudă eficacitatea lui. Fluidul Elsa lucră cu efect excelent vindecător contra celor mai diferite morburii, pe cum: ferbințeli, influența, podagra, junghiuri, dureri de șele, dureri de cap de dinți și de stomac, dureri de ochi, vederea ochilor slăbită, lipsa de apetit, rani provenite din arsuri și degeraturi, nervozitate, tusa, asudare de noapte, paralisie de mână și picioare, și alte morburii numeroase 12 sticle mică ori 6 sticle duple trimite francat pentru 6 coroane singurul preparator Eugen V. Feller farmacist de curte (Stubica) Centrale Nr. 81 (com. Zagrab). Să ne păzim de preparate false, fără valoare cari poartă aceeaș etichetă.

— **Luptă de stradă sângeroasă.** Din Varșovia se telegrafează, că Luni seara a fost un conflict sângeros între poliști și muncitori, cari grăbeau să dea mâna de ajutor pentru a scăpa o fabrică din flăcările, cari o cuprinseseră. Conflictul s'a iscat în urma purtării provocatoare a poliției (intocmai ca la noi!) în strada Drzybozka. În luptă un polițist atât de grav a fost rănit. Pentru restabilirea ordinii au fost comandați la fața locului cazaci, cari au fost primiți din partea mulțimei înfuriate cu pietriș, și cu strigătele: *Jos cu Țarul! Trăiască libertatea! Trăiască democrația socială!* Cazacii au fost siliți să se retragă dinaintea lucrătorilor în număr preponderant. În urmă sosind și infanterie, s'a dat o luptă. *La prima salvă de foc au căzut 10 muncitori.* Dintre soldați 8 au murit. Mai mulți inși au fost răniți și dintre salvatori.

PARTEA LITERARA.

Testamentul meu.

de Benedek.

Mă revoltă de acum gândul Aurică, că vor știrici când-va că ai bani și și câți? O voi ști, o de sigur voi auzi că dl N.... al cărui nume într'atâtea romane l'am cetit, te iubeste c'o iubire care e în stare să oboară și stelele de pe cer și te-ar și chiar și lua dacă ai avea cel puțin vre-o 30.000 de fl. Dar el așa e informat, că numai 25 ai, aceia numai dacă va muri bătrânul, „măgarul de el“. Dar el chiar de 30.000 ar avea lipsă.

Mă revoltă căsătoriile de speulă zilnic auzite, cari dau faliment pentru diferența de câte-va mii fl. Aud înjurând pe părinții „înșelători“, cari 50 mii promis cu fata și iată în momentul ultim numai 40.000 pot da. Și în momentul ultim „să strică partia“. Diferența cea de 10.000 fl. ca valerului care numai eri simla o iubire ce duce la nebunie — nu-ți deplănește frumseța, inteli-

gența fetei, care de altcum era nevinovată în toată afacerea.

Pful! și aceștia-s bărbați! și aceștia voesc să se însoare, și aceștia vor avea copii! și pe acești copii ei încă voiesc să-i crească! Și Dumnezeu prea sf-tul pe acești oameni încă-i va binecuvânta, — că doar bunătatea lui Dumnezeu e nemăsurată! — cu o așa dulce, limbută fetiță ca tine Aurică!...

Cântă, cântă draga m. a fetiță, las' să sune casa, las' să sune curtea. Cântul tău răsunător poate îmi va alunga melancolia..

I.

Scumpă Margaretă!

Eri când ne-am despărțit, ultimul cuvânt ce mi-ai adresat a fost: „să vorbești cu mama“, și iată în loc să satisfac dorința dulce, îți scriu o lungă — nici eu nu știu încă cât de lungă epistolă.

Șezi frumos Margaretă, și citește calmă epistola mea. Nu va fi în ea nimic extra-ordinar. Numai aceea voesc, să mă cunoști pe deplin. Pentru-că d-ta, scumpă și frumoasă Margaretă, deși de 4 ani mă cunoști, nu știi mai mult din viața mea de cât că: „deja în etate de 28 ani a ajuns profesor la universitate, ce în etate de 30 ani eu aceea a răspândit guvernului, că a pășit de deputat obstrucționist, ba chiar l-au și ales“.

Afară de aceste ce știi despre mine? Știi că mă îmbrac după moda cea mai nouă, umblu la casină, umblu pe la curse de cai, sunt de față în tot locul, precum poți ceti adeseori prin jurnale: acolo a fost Nicolau Sâmpetean.

În societăți afară din cale sunt preferit. Reporterii jurnalelor, cari prea bine știu, că cu principalul lor trăesc în pretenie, nu odată m'au numit de „sufletul societății“. În continuu distrag societatea cu glume de spirit, pentru aceea însă nici pe un moment nu mă las amăgit de acestor. Aceste de regulă numai mofturi, palavre au fost pe cari elita societății le-a primit de bani buni.

Crede-mă scumpă Margaretă, nici când nici pe un moment nu m'am simțit bine în aceste societăți. În mijlocul convorbirilor celor mai vioaie simțeam cum mi-se nouează repentin fața și repede duceam mâna la cap, ca și unul, pe care îl cuprinde pe neașteptate o durere de cap. Se întâmpla de multe ori, că doamna casei puțin mai atentă observa, și cu compătimire mă întreba: ce-ai pățit?...

Nimic, nimic, o durere de cap—trecătoare... deja mi-a trecut, — și fața de odată mi-se însenina.

Ah! dacă ar fi simțit cine-va, că o icoană depărtată se ivea în ast-fel de casuri în suflet și aceasta era, ce făcea să mi-se însenineze fața.

N'a presupus nimenea nimic. Miraculos, scumpă Margaretă, ce norocos am fost eu până acum în toate întreprinderile mele. Sute de oameni cunosc, cari se prezentau în societate cu maniere nobile, pășire sigură, poziție înaltă, și totuși cei din societate odată încep să întrebe: propriu zis cine și e X. acesta? Unde-1 e patria? Familia? consăngenii? Imi vine să cred că acel domn și acelea doamne cari din copilărie au trăit și trăiesc în atmosfera aristocrației dintr'un cuvânt, dintr'o mișcare observă, că acesta și acela s'au îmbulzit între noi. Se poate scumpă Margaretă, — deși nu, nu cred să fie așa! — să poate, zic, că eu n'am observat, — dar aceea prea pe ascuns s'a putut întâmpla — când cine-va a întrebat: dar într'adevăr cine și e Sâmpeteanu acesta?

(Va urma).

Felurimii.

Paradisul servitorilor se află în Angliera. Acolo toți servitorii sunt liberi Dumineca după ora dejunului până seara.

Când se angajează, servitorii pun și ei condițiuni stăpânilor. Între acestea, cele mai nostime sunt următoarele, după cum le raportează „Figaro“.

Ō servitoare își rezervase o zi extra pe săptămână. Joia, când se ducea „să ia lecție de muzică“, alta cerea libertatea să „primească de trei ori pe săptămână pe logodnicul ei“ și, în fine a treia ceruse ca Lunea să-i fie liberă, ca să facă „excursiuni cu bicicleta“.

Toate aceste condițiuni sunt acceptate de stăpâni și... respectate.

Căsătorie prin contract. Căsătoria fără forme a fost declarată valabilă de către un judecător din Edinburg.

Acum câte-va zile acest judecător trebui să se pronunțe dacă o căsătorie făcută prin contract e valabilă și el răspunde în mod afirmativ.

În anul 1900 văduva Keith din Glasgov primi în gazdă pe un spaniol anume Duran.

Ei avură relațiuni mai intime și în 19 Noemvrie acelaș an d-nul Duran și d-na Keith făcură un contract în care se recunoscură ca căsătoriți.

Acum d-nul Durand zice că femeia Keith l'ar fi amenințat în acel timp că se va sinucide în caz că nu iscălește contractul.

Judecătorul, lordul Kincairney, declară că căsătoria ar fi conformă legilor, adică valabilă, cu toate că ea n'a fost sancționată nici de vre-un servitor al bisericei, nici de vre-un funcționar al statului.

Bibliografii.

A apărut:

Istoria lui Ștefan-cel-Mare pentru poporul român, compusă de dl. profesor universitar N. Iorga și tipărită cu cheltuiela ministerului instrucțiunii publice și al cultelor.

În frumoasa emulațiune ce se manifestă în general în vederea serbărilor pe cari întreg neamul românesc le organizează pentru comemorarea unuia din cei mai străluciți Voevozi naționali, scrierea d-lui prof. N. Iorga este bine venită să ne istorisească viața și vitejeștile fapte ale Marelui Domnitor.

Numele autorului, un adânc cunoscător și un neobosit cercetător al trecutului nostru istoric, ne scutește de ori-ce altă recomandare.

Se poate citi Istoria lui Ștefan cel Mare scrisă de dl. N. Iorga cu încredințarea că va afla viața și faptele lui Ștefan Vodă după dovezi, documente de o netăgăduită valoare și un riguros adevăr istoric.

Este de asemenea inutil să stăruim și asupra stilului.

Cartea este scrisă în adevăr pentru popor. Se poate comanda în Arad la librăria P. Simtion, ediția populară cu 75 fil. plus 20 fil. porto, ediția de lux 2 Cor. 50 fil. și 30 fil. porto.

Economie.

Arad, 21 Iunie.

Comisiunea româno-germană, însărcinată a negocia încheierea unei convențiuni comerciale între România și Germania, a oferit prezidenția d-lui Anton Carp. senator și director al Băncii Naționale a României.

D-nii Bethman-Hollweg, atașat la legațiunea imperială a Germaniei, N. Docan și Jean Filitti, secretari de legațiune, atașati la administrația centrală a ministerului afacerilor străine, au fost însărcinați cu funcțiunea de secretari ai comisiunei.

D. Ion I. C. Brătianu, ministrul afacerilor străine, a oferit ieri un prânz la hotelul Boulevard, în onoarea comisiunei, la care au luat parte d-nii: Dim, A. Sturdza, președinte al consiliului; Emil Costinescu, ministru de finanțe; Kiderlen-Wächter, ministrul Germaniei; C. Nanu, secretarul general al ministerului afacerilor străine; M. Stemrich, consilier de legațiune; Wolfran, consilier superior intim; Blau, consilier intim; Kiliani, consul general al Germaniei la București; Bethmann-Hollweg, atașat de legațiune. Anton Carp, Const. C. I. Brătianu, C. Băicoianu, G. G. Assan, M. Burghel, N. Docan și Jean Filitti. D. ministru C. I. Stoicescu, fiind bolnav, s'a scuzat de a nu fi putut lua parte.

Un mare trust. — „World“, ziar din New-York, anunță că se formează în America un mare trust, care va îngloba toate producțiile miniere din Statele-Unite.

Organizat acest trust de Rockefeller, el va dispune de un capital cam de 12 miliarde franci.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Stabiliment de Hydrotherapie.

„Wällischhof.“

Stațiune de tren și poștă Brunn — Maria — Euzersdorf, 30 min. departe de Viena.

236

Arangiamet modern

(pe lângă hydrotherapie completă, bai electrice, de aer de soare, massage, electri-sare, gimnastică svedă etc).

Prețuri moderate

Cu prospecte și informațiuni mai detaliate stă la dispoziție direcțiunea și medicul stabilimentului: Dr. Marius Sturza.

Spre orientare.

Cu onoare subsemnații am deschis în Arad, strada Salacz Nr. 3 (lângă berăria Kis-Pipa) un biou general de informațiuni.

Stăm în legătură cu instituttele de bani externe și interne și așa suntem în plăcuta situațiune a esopera cele mai favorabile imprumuturi, replătibile în anuități, pe termine cele mai lungi posibile și pe lângă cel mai ieftin etalon și anume:

Pe case, edificări, pământ, mai departe credite personale și de grupări.

Mijlocim: cumpărări de mobile și imobile, arândări de locuințe și realități. Esoperăm: concesi de majorenități, căsătorie etc.

Primim: încasări de pretensiuni, de note, urmăriți particulare și observațiuni discrete în cauze familiare.

Primim: arangiarea între comercianți, particulari și creditorii lor, esoperări de amănări etc.

Căștigăm informațiuni esacte și demne de tot crezământul în ori ce direcție și despre împrejurările personale și materiale pe lângă cea mai desevășită discreție.

Basat pe acestea rugăm pe on. public, că imprumuturi nefavorabile ce eventual au deja, precum și ori ce imprumuturi noi, mai departe cumpărări de mobile și imobile, esarândarea lor și celelalte afaceri înșirate mai sus să binevoiască a se adresa cu încredere biouului nostru și a ne însărcina cu afaceri, asigurând on. public anticipativ, că ori ce însărcinare vom îndeplini-o în modul cel mai prompt și culant, ca în chipul acesta să binemerităm încrederea ce se va pune în noi.

Cu deosebită stimă.

Klonda și Szatmáry

proprietarii biouului general de informațiuni.

Arad, Strada Salacz Nr. 3.

271 1-3.

Editor-proprietar: George Nichin
Redactor responsabil: Ioan Russu-Șirianu.

BANI!

Pe lângă modurile de plată de mai jos, prin intervenția biroului nostru se pot câștiga împrumuturi ipotecare replateabile în anuități, pe posesiuni fonciare, case în orașe, mai departe credit personal preoților, ofițerilor, funcționarilor de stat și particulari, comerșanților, industriașilor și pensionaților pe lângă replate în 5-20 ani, cu garanții ori fără garanții, în cel mai scurt timp și pe lângă cea mai perfectă discreționare. Remunerația noastră modestă numai după atingerea scopului, decursiv va fi plătită. Documentele necesare cancelaria noastră le câștigă pe propriile ei spese, oarecîe vor fi plătite asemenea decursiv.

A) Favorurile extra ordinare mai noi a împrumuturilor câștigate prin intervenția noastră:

1. Informațiile sunt ieftine. 271
2. Detrageri puține.
3. Depurările să descriu anual din datorie și interesele vin socotite numai după sumele reduse și interesele și capitalul se poate depura la oială.
4. După întârziere motivată de plată, amendă nu se plătește.
5. La dorință după rate vine incasatorul acasă, ori se pot plăti prin cheque postal nefrancat.

B) Favorurile extraordinare a împrumuturilor noastre cu depurare pe quartale:

1. Sunt foarte ieftine, pentru-că suma plătită la cvarțial se detrage imediat din datorie și debitorul totdeauna plătește după starea faptică a datoriei interesele.
2. Cvotele aducean un venit de regulă de 8% și dividenda în urma circulațiunii scrisorilor se mai poate urca an de an; asemenea anual se escotează.
3. Cvotele pe lângă abdicere prealabilă se resoumpără în suma lor totală.
4. Un astfel de împrumut se achită cel mult în 2½ ani, după care ori-ce obligământ de plată înceată.

C) Favorurile extraordinare a împrumuturilor noastre ipotecare:

Depurare de 15 ani	4-75%	După mărirea sumei împrumutate.	Depurare de 40 ani	3-15%	După mărirea sumei împrumutate.
„ „ 22 „	4-0%		„ „ 46 „	2-96%	
„ „ 30 „	3-75%		„ „ 50 „	2-85%	
„ „ 32 „	3-50%		„ „ 60 „	2-65%	
„ „ 33 „	3-80%		„ „ 65 „	2-33%	
„ „ 35 „	3-25%	„ „ 70 „	2-30%		

În plăți se cuprinde nu numai interesele și spesele de administrare ci și depurarea din capital.

Biuro aradan de informațiuni.

Posesori KLONDA și SZATMÁRY
ARAD, Strada Salacz Nr. 3.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea Volta. Nu e leac secret.
vindecă și inviorează sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amuțeli, tînturi de ureche, bătăe-de inimă, sgărçiri de inimă, astma, suzul greu, sgărçiri de stomac, lipsa poftel de mâncare, răceală la mîni și picioare, slăbirea peste tot, reuma nodagră ischias, uutul în pat, influența, insomnia, epilepsia, circula-

ția neregulată a sângelui și contra multor altor boale, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Iusurirea acestui aparat este, că vindecă nu numai din timp în timp, ci introduce constant în corpul omenească binefăcătorul curent, când pe deoparte vindecă cu succes boalele afătoare, eără pe de altă parte e cel mai bun scut contra îmbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurăret, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari prețuie cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate vedé aceste atestate. Pacientul, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca prin aparatul meu, primește banii înapoi.

Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. publice asupra faptului, că aparatul meu nu poate fi confundat cu aparatul „Volta”, care atât în Germania, cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu electro-magnetic prin deosebita-i putere vindecătoare, e în genere cunoscut, apreciat și respândit.

Chiar și testinătatea extraordinară a crucei mele electro-magnetice o recomandă cu înțetire. 206

Prețul aparatului mare e Cor. 6.
folosibil la morburii învechite

Prețul aparatului mic e Cor. 4.

folosibil numai la copii și la femei de constituție foarte slabă.

Leul central principal de vânzare și expedare pentru țeară

Müller Albert, Budapesta, V., str. Vadász 42./K
colțul str. Kálmán.

Planuri, budgete gratuite.

In binevoitoarea atențiune celor ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștiința On. Public. că am deschis în

Arad, str. Csernovits Péter Nr. 14.
un birou pentru

Întreprinderi de zidire

Primește tot felul de comande și proiecte de zidiri: case, fabrici, biserici, școli, cripte, școale etc., în ori ce stil; primește tot felul de reparaturi și ori-ce transformare și estimare de zidiri pe lângă prețurile cele mai echitabile.

Fiindu-mi scopul a bine-merita de încrederea On. publice prin praxă-mi îndelungată și cunoștiințele-mi speciale pe lângă prețuri convenabile, — precum și prin îndeplinirea repede a comenzii, apelez prin această la binevoitorul sprigin al On. public.

Cu stimă:

Kondorossy Kálmán.

164 19-26

Să primească zidiri de case de închiriat și de închiriat și pe lângă achitare în rate.

In atențiunea ziditorilor!

Biuroul de zidire și magazinul de lemne al întreprinzătorilor de zidire

Vollák József és Társa

Arad, Radnai-út 6. szám.

Telefon pentru oraș și comitat 65. 256

Primim ori-ce lucrări de zidire

precum zidire de case de închiriat, edificii private, vile, etc. în ori-ce stil; în loc și în provincie, mai departe zidirea respective construirea și aranjarea de ghițării, el-vatori, magazine și staluri, etc., precum și transformarea de edificii vechi, construirea și vopsirea de frontispicii, uscarea păreților umezi.

Lucrări de ciment și anume: pardoseală de ciment, baze de beton, trepte, boltitur, iesele de ciment și vălase de adăpat vitele, canaluri de beton, mine etc.

Lucrări de lemnari, precum: coperișe, construcții de coperișe, magazine, șopronuri și alte încăperi economice pe lângă garanția de mai mulți ani. Construirea de coperișe de ciment de lemn pentru prețul cel mai ieftin.

Măsurarea și esertizarea de edificii.

Cu budgeturi servim la dorință gratuit.

Mulțumind pentru încrederea clienților noștri, ne rugăm să ni-o păstreze și pe mai departe.

Cu deosebit respect

Vollák József és Társa.

Telefon Nr. 474. 254

Dacă ai lipsa de ghete

nu mai cumpăra marfa vieneză și străină, fiind-că pentru bani scumpi cipeți marfa rea, ci

comandă la industriași maghiari.

Mai bună dovadă este în privința asta pravalia

Reuninnea pantofarilor Aradani
(ARAD, Andrassy-tér 22.)

unde se poate observa clar deosebirea între ziranța vieneză și lucrul solid onest.

Singurul deposit al căptușelei de talpe de asbest priv.

Salon de trusouri pentru bărbați și femei în Arad.

Strada Weitzer János, palatul minoriților. — Lângă edificiul postelor.

263

Simțind în orașul nostru necesitatea confecționării de trusouri moderne pentru bărbați și femei am hotărât să înființăm în Arad

un salon de trusouri pentru bărbați și femei

unde să avem un asortiment bogat de albituri, pălării, cravate, corturi și umbrele pentru bărbați și femei și tot felul de mărfuri din pânze și șifonul cel mai fin.

Confecționăm în salonul nostru după măsură trusouri pentru bărbați și femei amăsura celor mai scrupuloase pretenții și celui mai escelent gust după ultima modă franceză și engleză, la dorință confecționăm după măsură și cea mai mică comandă de albituri pentru dame și domni, de juupoane, blouse și negligé.

Întreprinderea noastră se estinde asupra întreg teritoriului Sud-ungar, al Ardealului și al Alföldului.

Cum procurarea articolelor noastre reclamă mari sume de bani, prin asta deschidem pe seama onoratului public cont curent și la dorință primim și rate lunare.

Rugăm deci pe on. public, că dacă dorește să poarte albituri elegante comode și frumoase, să și reserve comanda până la deschiderea prăvăliei noastre, ce va fi la 15 l. c.

Cu deosebită stimă:

Salon de trusouri p. bărbați și femei al lui **Stern Ede și Comp. ARAD**, Str. Weitzer (palatul Minorității).

Comande din provincie primim cu mulțumită și la dorință punem la disp. ori-căruia fie personal fie prin agentul nostru. colecția bogată de modele.

Imprumuturi de bani pe amortisare

mijlocesc pe lângă condițiile cele mai avantajoase, pe moșii și case în orașe cu 4,3, 4,5 și 5% și amortisare de

20, 25, 30 și 50 de ani

adecă în camătă e socotită atât camăta cât și amortisarea din capital.

Principiul meu e îndestularea M. On. public, care vrea să facă împrumuturi ipotecare.

Imprumuturile se plătesc în bani gata, scrisorile ipotecare se plătesc cu valoarea lor nominală. Spese prealebile nu sunt, tacsele mi le socotesc ulterior.

Pentru deslușiri mai detaliate a se adresa la

HERZOG SANDOR

Arad. str. Weitzer-János Nr. 15, ușa 7.

220

Noutate la curățenia locuințelor!

Respectuos aduc la cunoștința on. public, că după lungi experiențe dispun de un așa mijloc, în cât pot primi pe lângă garanță și încredere

stărpirea insectelor din locuințe cu desăvârșire.

Vopsese odăi, săli, etc.

de gală și mai simple, dela cerințele cele mai simple până la cele mai pretentive pe lângă prețuri foarte convenabile. Rugând on. public pentru binevoitoare comisiune, rămân cu deosebit respect

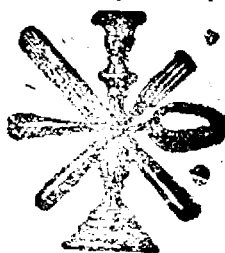
258

GUTTMANN SÁNDOR

vopsitor de odăi.

Weitzer János-utca 19. szám. partere.

Gratuit
un **Schnellsieder** și
o **cumpănă pentru culină**

Pentru
prețur nes-
pus de echi-
tabile trimit
în toate păr-
țile urmă-
toarele:

mărfuri de argint mexican.

- 6 cuțite de masă de argint mexican.
  - 6 linguri de masă
  - 6 furculițe
  - 12 lingurițe mică de cafea
  - 6 cuțite pentru desert
  - 6 furculițe pentru desert
  - 1 lingură de scos zamă
  - 1 lingură de scos lapte
  - 2 candelabre elegante pentru salon.
- toate din argint mexican.

46 BUCĂȚI numai 650 Fl.

Afară de asta ori-cine comandează dela mine pămeste drept cadou o cumpănă p. culină gratuit. Argintul mexican este un metal alb (și dinlăuntru) pentru a cărui calitate și durabilitate primesc garanție pe 25 ani.

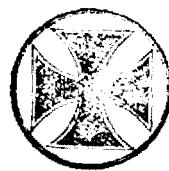
Comandele să îndeplinesc contra trimiterei banilor ori și pe lângă rambursă din depositul:

Scheffer D. Sándor

Budapesta.

VII, Bezeredy-utca 3 szám.

Crucea ori steaua electro-magnetică dublă.

D. R. G. M. Nr. 88,503.

Vindecă și recrează pe lângă garanță: reuma, astma (respirația grea), insomnia, epilepsia, nervozitatea lipsa de apetit, clorosa, durerea de dinți, migrena, impotența, influența, precum și tot felul de boale de nervi. Bolnavul cel ce nu se poate vindeca în decurs de 44 zile, îi întorcem banii imediat. Celui ce nu îl mai ajută nimic, să încerce cu aparatul meu; căci sunt convins despre efectul sigur al aparatului meu.

Prețul unui aparat mare 6 cor. e a se folosi la boale de nervi cronice.

Prețul unui aparat mic 4 cor.

se folosesc la boale mai ușoare.

Comandele le îndeplinește în patrie și străinătate:

Scheffer D. Sándor

Budapesta,

VIII, Bezeredy-utca 3 szám.

Pentru 5 coroane

trimit 4½ kgr. (circa 50 bucăți) de

săpun de toaletă fin

bucăți alose de săpun de suc de lili, de rose, de iorgovan, de violele, de rozedă, de iasmin și de clopoțele.

Pe lângă anticipațiune ori rambursă expediază:

Scheffer D. Sándor

Budapesta,

VIII, Bezeredy-utca 3 s

ca împrumut pe amortisație cu

4%

oferim prin Institutele de bani de primul rang din Budapesta și străinătate până la $\frac{3}{4}$ a valorii la I. și II. loc dela 15—65 ani.

Credite personale!

Preoților, ofițerilor, ofițanților de stat și privați, comercianților, industriașilor se acordă împrumuturi cu și fără garanți dela 1—15 ani eulant și discret.

Convertiri de bancă la debitori privati.

MELLER LAJOS ÉS TÁRSAI

Comisie de bancă.

BUDAPEST, David-utca 15. (Firma improcolată.)

ARAD, Tipografia George Nichin.

Bani

226